

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

PŮSOBENÍ UKRAJINCŮ NA TRHU PRÁCE NA
NOVOJIČÍNSKU

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Migrační studia

Autor: Michal Svoboda

Vedoucí práce: doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „*název diplomové práce*“ vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne

Podpis

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Michal Svoboda</i>
Katedra:	<i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie</i>
Obor studia:	<i>Migrační studia.</i>
Obor obhajoby práce:	<i>andragogika, andragogika v profilaci na personální management, kulturní antropologie, religionistika, řízení vzdělávacích institucí, sociální práce, sociologie – jeden z uvedených</i>
Vedoucí práce:	<i>doc. PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.</i>
Rok obhajoby:	<i>2022</i>

Název práce:	<i>Působení Ukrajinců na trhu práce na Novojičínsku</i>
Anotace práce:	<p><i>Vývoj na trhu práce v České republice za poslední dekádu se výrazně změnil. Na pracovním trhu získávají podíl imigranti, jejichž cílem je pouze dlouhodobé nebo krátkodobé zaměstnání, případně podnikání na území ČR.</i></p> <p><i>Bakalářská práce se zaměřuje na zaměstnávání cizinců v okrese Nový Jičín. V regionálním průmyslu, zemědělství nebo stavebnictví jsou zaměstnávány stovky zaměstnanců z tzv. třetích zemí, což jsou prakticky zaměstnanci ze zemí mimo EU. Pracovní imigraci nahřává i pracovní trh v ČR, kde dochází k převisu poptávky především u manuálních a kvalifikovaných zaměstnanců, s jejichž výrazným úbytkem se dlouhodobě potýká.</i></p> <p><i>Nejpočetnější skupinou jsou zaměstnanci z Ukrajiny, kteří jsou vyhledáváni pro menší jazykovou bariéru, kulturní podobnost a ochotu efektivně pracovat. V regionu Novojičínsko také zastávají majoritní podíl na pracovní imigraci. Pro legální vstup a získání zaměstnání musí</i></p>

	<i>Ukrajinci splnit kritéria a požadavky mnohdy velmi komplikované migrační politiky.</i>
Klíčová slova:	<i>Cizinec, pobyt, trh práce, Ukrajinec, zaměstnanec</i>
Title of Thesis:	<i>The activity of Ukrainians on the labor market in region Novojičínsko</i>
Annotation:	<p><i>Developments in the Czech labor market have changed significantly over the last decade. Immigrants whose goal is only long-term or short-term employment or business in the Czech Republic gain a share in the labor market.</i></p> <p><i>The bachelor thesis focuses on the employment of foreigners in the district of Nový Jičín. Hundreds of employees from so-called third countries are employed in regional industry, agriculture or construction, which are practically employees from countries outside the EU. The labor market in the Czech Republic is also recording labor immigration, where there is an excess of demand, especially for manual and qualified employees, whose significant decline has been struggling for a long time.</i></p> <p><i>The most numerous group are employees from Ukraine who are wanted for a smaller language barrier, cultural similarity and willingness to work effectively. In the Novojičínsko region, they also hold a majority stake in labor immigration. For legal entry and employment, Ukrainians must meet the criteria and requirements of the often very complicated migration policy</i></p>
Keywords:	<i>Foreigner, residence, labor market, Ukrainian, employee</i>
Názvy příloh vázaných v práci:	

Počet literatury a zdrojů:	23
Rozsah práce:	46 s. (64 253 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod	8
1 Pobyty a zaměstnávání cizinců v České republice.....	10
1.1 Vymezení pojmů	10
1.2 Cizinci a jejich struktura.....	12
1.3 Víza udělované cizincům pro vstup do České republiky	13
1.3.1 Krátkodobé vízum	13
1.3.2 Dlouhodobé vízum	14
1.4 Pobyty udělované cizincům na území České republiky	14
1.4.1 Dlouhodobý pobyt za účelem podnikání	14
1.4.2 Pobyt za účelem zaměstnání	15
1.4.3 Trvalý pobyt.....	15
1.5 Způsoby zaměstnávání cizinců.....	16
1.5.1 Přímé zaměstnání u zaměstnavatele	16
1.5.2 Zaměstnanec karta.....	16
1.5.3 Modrá karta.....	17
1.5.4 Agentury práce.....	17
1.5.5 Zahraniční pracovní agentury	18
1.5.6 Podnikání	18
1.5.7 Nelegální zaměstnávání.....	19
1.6 Víza a pracovní pobyty udělované Ukrajincům.....	19
1.6.1 Zastupitelské úřady a víza.....	20
1.6.2 Proces udělení víza	20
1.6.3 Ukrajinci podnikající na území ČR.....	21
1.6.4 Programy pro zaměstnávání	22
2 Český trh práce.....	24
2.1 Struktura zaměstnavatelských požadavků	25
2.2 Cizinci na českém trhu práce.....	26
2.2.1 Podíl Ukrajinců na českém trhu práce	27
2.2.2 Motivace Ukrajinců pracovat v České republice	29
2.2.3 Genderové rozdělení Ukrajinců pracujících na území ČR	30
3 Region Novojičínsko.....	32

3.1	Obecné informace o regionu.....	32
3.2	Novojičínský trh práce	34
3.2.1	Nezaměstnanost	34
3.2.2	Struktura zaměstnavatelských požadavků	36
3.2.3	Cizinci pracující v regionu	37
3.3	Rozložení pracujících Ukrajinců v regionu	37
3.3.1	Podnikající Ukrajinci.....	38
3.3.2	Pracující na základě zprostředkování práce pracovními agenturami. 39	
3.3.3	Ukrajinci zaměstnaní přímo u firem	39
3.3.4	Ekonomické subjekty v regionu zaměstnávající Ukrajince.....	40
3.3.5	Ukrajínští zaměstnanci	44
3.3.6	Ukrajinci a pracovní podmínky v regionu Novojičínsko.....	47
	Závěr	50
	LITERATURA A ZDROJE	53
	SEZNAM ZKRATEK.....	56
	SEZNAM OBRÁZKŮ	57
	SEZNAM GRAFŮ	58
	SEZNAM TABULEK	59

Úvod

Ukrajínští občané jsou již řadu let viditelnou součástí českého trhu práce. Jsou přítomni zejména ve Středočeském kraji a v pražské aglomeraci a v oblastech specializovaný na logistiku a služby. Vypuknutí ozbrojeného konfliktu na východě země počátkem roku 2014 přivodil zhoršující se ekonomickou situaci na Ukrajině a vyvolal nárůst zájmu o práci v České republice.

Dlouhodobá změna struktury pracovního trhu přinesla v České republice požadavek na zaměstnance i ze zemí mimo Evropskou unii. Ekonomika ČR je strukturně stále zaměřena na průmyslovou výrobu a právě tyto firmy vytvářejí největší poptávku po kvalifikovaných a zručných zaměstnancích. Ekonomická aktivita občanů ČR již dlouhodobě klesá a nízká míra nezaměstnanosti vytváří propad mezi poptávkou firem a schopností úřadů práce najít vhodné zaměstnance. Také flexibilita přesunu pracovní síly v rámci země dlouhodobě nefunguje, neboť ochota obyvatel migrovat za prací je velmi nízká a závislá především na platovém hodnocení.

Moravskoslezský kraj patří v České republice ke krajům s největší nezaměstnaností, ale region Novojičínsko se dlouhodobě drží pod tímto průměrem. Jedním z faktorů patří také nízká průměrná mzda v regionu, která nepodporuje pracovní migraci v rámci ČR a ani v rámci kraje. Nedostatek i méně kvalifikované pracovní síly dlouhodobě ovlivňuje všechny obory a nejvíce se ve sledovaném regionu projevuje kromě průmyslu i v zemědělství, lesnictví a stavebnictví. Firmy pro své požadavky na pracovní sílu více využívají pracovní agentury nabízející cizince ze třetích zemí mimo EU.

Nejlépe jazykovou a kulturní bariéru zvládají zaměstnanci z Ukrajiny, kteří jsou nejpočetnější skupinou zaměstnanců v českých firmách. Právě o ně je mezi zaměstnavateli největší zájem.

Názory na zaměstnávání Ukrajinců se mohou lišit, od velkého přínosu pro český průmysl až po negativní dopady jako zvýšená kriminalita a stagnaci mezd. Práce se zaměřuje právě na pozici Ukrajinců na Novojičínském trhu práce, jejich rozložení v jednotlivých městech a oborech. Občané Ukrajiny totiž obsazují především pozice neatraktivní a dlouhodobě neobsazené, které bývají fyzicky náročné a mnohdy špatně honorované. Samostatnou skupinou jsou Ukrajinci s vysokou kvalifikací pracující např. ve zdravotnictví, v oblasti IT nebo vzdělávání. Cílem práce je popsat situaci v oblasti zaměstnanosti osob s ukrajinskou státní příslušností.

Přítomnost Ukrajinských zaměstnanců pomáhá firmám s chybějící pracovní silou, ale i regionu ekonomicky růst. Obyvatelé regionu také vnímají negativní dopady jako zvýšení cen nemovitostí, drobná kriminalita, ale i organizované skupiny zaměstnávající nelegální migranty.

Práce zacílí na podmínky zaměstnávání cizinců, a jejich pobyt v ČR, pracovní trh, pracovní trh v regionu Novojičínsko, kde obyvatelé Ukrajiny zaplnili volná pracovní místa na Novojičínsku, jsou zde hlášeni ke krátkodobému nebo dlouhodobému pobytu. Zjistíme, jak jsou rozvrstveni v jednotlivých oborech a jak se mění jejich počet.

Práce je založena především na sekundárním zpracování dostupných dat především z Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a sociálních věcí, která vedou evidenci Ukrajinců pobývajících a pracujících na území ČR. Přesný počet Ukrajinců na území ČR nelze přesně určit, neboť stále existuje mnoho nelegálně zaměstnávaných a pobývajících osob.

1 Pobyty a zaměstnávání cizinců v České republice

V této kapitole se zaměříme na strukturu cizinců pobývajících na území ČR. K tomu, aby mohli cizinci legálně pobývat, musí splnit zákonné požadavky a totéž platí pro cizince, kteří mají zájem na našem území pracovat.

1.1 Vymezení pojmů

Pro dobrou orientaci v pojmech diplomové práce dojde k detailnějšímu vysvětlení majoritně používaných pojmů, aby byl jejich význam zřejmý.

„**Cizincem** je podle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky každá fyzická osoba, která není státním občanem České republiky. Do této kategorie spadají prakticky všichni obyvatelé jiných států vyjma těch s dvojitým občanstvím, kdy jedno udělené občanství je české.“ (Tomšej a kol. 2020, s. 22) Definici lze vysvětlit i tak, že občané jsou pouze ti, kteří mají od narození nebo dodatečně státní občanství České republiky a všichni ostatní, v našem případě minorita, jsou cizinci.

Celá staletí lidé opouštějí venkov a stěhují se do měst, krátkodobě nebo dlouhodobě své země a přesouvají se na území cizího státu nebo kontinentu, a tím dochází k **migraci**. Možnost přemísťovat se, neboli migrovat, patří mezi základní lidskou svobodu a v novověku se jedná prakticky a kontinuální proces. V dnešní době patří mezi nejrozšířenější typy migrace podle Drbohava (2015, s. 71):

„- ekonomická, jejíž příčinu můžeme hledat ve velkých rozdílech v životní úrovni mezi ekonomicky vyspělými zeměmi a chudými státy např. Afriky nebo Asie. Do ekonomické migrace, můžeme zařadit i migraci

pracovní, která má za cíl zlepšit životní úroveň vykonáváním pracovní činnosti na území státu s vyšším mzdovým ohodnocením,

- sociální, umožňující spojování členů rodiny. Často následuje ekonomickou migraci.

- politická, v tomto případě se jedná nejčastěji o náboženské důvody, politické nebo rasové perzekuce, intolerance sexuální orientace a v neposlední řadě v důsledku válečného konfliktu.

- environmentální, v posledních několika dekádách dochází k výrazné změně klimatu a tudíž i k změně životních podmínek. Extrémní záplavy, sucha, požáry a jiné přírodní katastrofy způsobují nevratné škody na životním prostředí. Obyvatelé těchto lokalit migrují na vhodnější místa k životu nebo do bezpečnějších oblastí.“ (Fedyuk & Kindler, 2016, s. 36)

Občané třetích zemí jsou osoby dle specifikace Ministerstva vnitra „Občané státu, který není členem EU a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska.“(MVCR, 2021)

Pracovní trh, je založen na nabídce a poptávce práce. Cílem poptávajícího je získat co nejkvalifikovanější pracovní sílu na danou pozici s vynaložením optimálních nákladů. V opačné situaci zastupuje nabízející, jež za své pracovní portfolio chce získat co nejvyšší mzdové ohodnocení. Osoba podávající nabídku práce se nazývá **zaměstnanec** nebo instituce akceptující práci se nazývá **zaměstnavatel**.

Právní vztah mezi výše uvedenými stranami, kdy zaměstnanec vykonává pravidelně práci stanovené povahy a rozsahu pro zaměstnavatele, za níž obdrží pravidelnou definovanou odměnu, se nazývá **zaměstnávání**. „Výše odměny (mzda) v České republice je založena na odpracovaném čase

nebo požadovaném výkonu. Mzda se vyplácí obvykle jednou za měsíc, ale např. u agenturních zaměstnanců nebo brigádníků i v intervalech kratších.“

V celé bakalářské práci budou výše uvedené pojmy často používány, neboť zaměstnávání cizinců je ústředním tématem.

1.2 Cizinci a jejich struktura

Česká republika, vyjma Prahy, nebyla vždy považována za zemi otevřenou cizincům. V porovnání se zeměmi EU je počet cizinců v poměru k občanům ČR nízký. Příčin je několik, ale mezi hlavní patří jazyková bariéra, životní úroveň a historická uzavřenost země. Situace se v posledních letech významně mění.

“K 31. 12. 2020 pobývalo legálně na území České republiky celkem 634 790 cizinců, z toho více než polovina (326 411 neboli 51,4 %) na základě některého z druhů přechodného pobytu (občané tzv. třetích zemí na dlouhodobá víza nebo dlouhodobý pobyt, občané EU a jejich rodinní příslušníci na základě registrovaného přechodného pobytu). Celkem 308 379 cizinců mělo na území našeho státu platné povolení k trvalému pobytu.” (ČSÚ, 2021)

Zajímavý může být pohled na cizince z pohledu jednotlivých pohlaví. Pro český průmysl by sice největším přínosem měli být muži, ale automobilová a montážní průmysl má zájem i o pracovité a manuálně zručné ženy. Tato situace se promítá i rozložení pohlaví a postupný růst zastoupení žen.

“Mezi cizinci na území ČR viditelně převažují muži, s 62,8 % v roce 2020. Vyšší převaha mužů je patrna zejména u skupiny občanů EU (65,6 % v roce 2020). Mezi občany třetích zemí je podíl mužů (58,8 %) o něco nižší. Naopak ženy tvoří většinu (90,7 %) zahraničních zaměstnanců pocházejících

z Thajska. Nadpoloviční zastoupení žen je dále patrné například u zahraničních pracovníků- občanů Ruska (57,1 %), Kazachstánu (54,5 %) nebo Mongolska (51,1 %). “(ČSÚ, 2021)

Poměr zastoupení žen a mužů u občanů Ukrajiny se mírně přiklání na stranu mužů (52,1%). Podíl Ukrajinek na území ČR kontinuálně roste od roku 2015.

1.3 Víza udělované cizincům pro vstup do České republiky

Pro vstup na území České republiky platí pro všechny občany třetích zemí povinnost získat vízum. Jedná se o povolení legálního překročení hranice a pobytu na definované období.

Migrační politika České republiky v posledních letech doznala významné změny a cílem je co nejvíce potlačovat nelegální migraci a současně podpořit legální migraci přivádějící do země potřebné a kvalifikované zaměstnance. (Bílý, 2018, s. 36)

Občané tzv. třetích zemí (mimo EU) mohou pobývat na území ČR krátkodobě a to v maximální délce 90 dnů v jakémkoliv 180 denním období od překročení hranice Schengenského prostoru. Povinností každého cizince, který předpokládá, že jeho kontinuální pobyt na území ČR překročí 30 dnů, má ohlašovací povinnost na oboru cizinecké policie krajského ředitelství Policie ČR. (Trbola & Ráckoczová, 2010, s. 29)

1.3.1 Krátkodobé vízum

„Pro sezónní pracovníky a zaměstnance vyslané do ČR na výpomoc v délce do 90 dnů pobytu, se vydává tzv. krátkodobé Schengenské vízum. Vydává jej zastupitelský úřad v zemi původu a to pouze pro zemi, kterou

úřad zastupuje a dále na příslušného zaměstnavatele.“ (Daněk, Vyškovská & Fojtíková, 2020, s. 38) Vyřízení trvá běžně 6-8 týdnů a stojí 60 EUR.

Žádost je třeba podat na zastupitelském úřadu ČR v zemi svého původu, nebo v jiné zemi, pokud tam máte povolen dlouhodobý či trvalý pobyt

1.3.2 Dlouhodobé vízum

Občané všech členských států a států s bilaterálními dohodami mohou vykonávat práci na území České republiky bez nutnosti víz a pracovních povolení. „Dlouhodobým pobytem (vízem) se rozumí pobyt na území ČR v délce přesahující 90 dní. Rozdílné jsou pouze registrační požadavky a to do sociálního a zdravotního systému nebo platbě daní.“ (Daněk, Vyškovská & Fojtíková, 2020, s. 39)

Pokud žádají občané třetích zemí o dlouhodobé vízum, musí tak učinit pouze ve státě, ve kterém mu byl vydán jeho cestovní doklad, nebo kde má povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu. Toto povolení se dá prodloužit v případě, že cizinec setrvává ve státu migrace a plní účel, za jakým bylo povolení uděleno. (Pítrová, 2016, s. 34)

1.4 Pobyty udělované cizincům na území České republiky

Pobyt je místo, které bude spojeno se setrváním cizince na území ČR. Jedná se o místo dosažitelnosti cizince. U krátkodobých víz to bývají obvykle hotely a ubytovací zařízení, případně adresy rodinných příslušníků.

1.4.1 Dlouhodobý pobyt za účelem podnikání

O tento typ pobytu může žádat osoba, pokud v ČR podniká jako osoba samostatně výdělečně činná - OSVČ (má živnostenské oprávnění) **nebo** je statutární orgán (jednatel) či člen statutárního orgánu obchodní

společnosti či družstva (společník). Žádost se podává buď na pracovišti Ministerstva vnitra dle místa bydliště či na zastupitelském úřadu ČR.

1.4.2 Pobyť za účelem zaměstnání

Od 24. 6. 2014 se namísto dlouhodobých víz za účelem zaměstnání, dlouhodobého pobytu za účelem zaměstnání a zelených karet vydávají tzv. zaměstnanecké karty. Jsou vydávány dva typy zaměstnaneckých karet, a to duální a neduální.

Duální ZK v sobě obsahuje jak povolení k zaměstnání, tak povolení k pobytu. O ZK duální může cizinec žádat, pokud chcete na území ČR pobývat déle než 3 měsíce za účelem zaměstnání a jedná se o pracovní místo, které je v Centrální evidenci volných míst určených pro zaměstnanecké karty.

Neduální ZK slouží pouze jako povolení k pobytu. O ZK neduální může cizinec žádat, pokud chcete na území ČR pobývat déle než 3 měsíce za účelem zaměstnání a patří do kategorie: cizinec, který musí žádat povolení k zaměstnání; nebo cizinec, který má volný přístup na trh práce.

Žádost lze podat buď na zastupitelském úřadu ČR, v případě, že cizinec již pobývá na území na základě víza 90 dnů nebo má v ČR povolen dlouhodobý pobyt (vč. zaměstnanecké karty) i na pracovišti Ministerstva vnitra dle místa bydliště. (Migrace, 2020)

1.4.3 Trvalý pobyt

O trvalý pobyt můžete žádat zpravidla po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR. Bez podmínky splnění 5 let nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR např. z humanitárních důvodů, z důvodů hodných zvláštního zřetele, v některých případech po skončení řízení o mezinárodní ochraně atd. Žádost je možno podat na pracovišti

Ministerstva vnitra, v některých případech na zastupitelském úřadu ČR. (Migrace, 2020)

1.5 Způsoby zaměstnávání cizinců

V době nejnižší nezaměstnanosti v historii ČR je pro mnoho zaměstnavatelů téma zaměstnávání cizinců stále aktuálnější. Hledají do všech pozic nejen kvalifikované, ale i méně kvalifikované zaměstnance. Hlavním parametrem je pro ně schopnost dobře a výkonně pracovat.

1.5.1 Přímé zaměstnání u zaměstnavatele

Specifické pozice, mezi něž patří zaměstnanci specializovaných oborů nebo vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci, kterých je na trhu práce nedostatek, se snaží zaměstnavatelé získat do plnohodnotných zaměstnaneckých poměrů. Nabízejí uchazečům stejné pracovní podmínky i ekvivalent mzdy, jako všem zaměstnancům. Mnoho firem těmto zaměstnancům pomáhá se získáním pracovního povolení a povolení k pobytu. (Skřejpek, Bělovský & Stloukalová, 2016, s. 54)

1.5.2 Zaměstnanecká karta

Tato karta představuje v současnosti nejvyužívanější povolení, na základě kterého mohou cizinci z třetích zemí legálně pracovat na území České republiky. Její zavedení zjednodušilo administrativní zátěž a současně došlo ke zrušení tzv. zelené karty.

Podle Tomšeje a kol. (2020, s. 39) „Hlavní výhodou zaměstnanecké karty je zavedení ONE-STOP-SHOP procedury, kdy tato karta má v převážné většině případů tzv. duální charakter. To znamená, že v sobě snoubí oba typy povolení: povolení pobytu na území ČR a povolení k výkonu práce.“

Zaměstnanecká karta může být vydána pouze na výkon práce na základě pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti bez ohledu na dosažené vzdělání. „Zaměstnanec má možnost pobývat na území ČR pod dobu až 2 let s možností opětovného a multiplikovaného prodloužení.“ (Daněk, Vyškovská & Fojtíková, 2018, s. 47)

1.5.3 Modrá karta

V podstatě se jedná o druh zaměstnanecké karty vydané pro vysoce kvalifikované zaměstnance třetích zemí. „Uchazeči o modrou kartu musí splňovat kromě nezbytné kvalifikace také ukončené vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání. Prokazují se dokladem o ukončení vysokoškolského vzdělání a pracovní smlouvou v trvání minimálně 1 roku, ve výši zákonem stanovené pracovní doby a mzdou dosahující minimálně 1,5 násobku průměrné hrubé roční mzdy, jež byla vyhlášena MPSV v roce podání žádosti.“ (Daněk, Vyškovská & Fojtíková, 2018, s. 48)

Doba povolení k pobytu se shoduje se zaměstnaneckou kartou, a to 2 roky s možností opakovaného prodloužení.

1.5.4 Agentury práce

Agentury nabízejí zaměstnavatelům služby, které jim umožní snížit administrativní zátěž s personálními procesy, jednání s úřady, zpracováním mezd, bezpečnosti práce a uchování dokumentů.

„Agenturní zaměstnanec nemá smluvní závarek s firmou, pro niž pracuje. To umožňuje zaměstnavatelské firmě flexibilně nakládat s pracovní silou a v případě nespokojenosti provést na pracovní pozici rychlou výměnu.“ (Jouza, Ženíšková & Saláčová, 2005, s. 77)

Práce přes agenturu ztrácí atraktivitu pro samotného zaměstnance, neboť ze mzdy odvádí procenta jako provizi z výtěžku.

Většina Ukrajinců zaměstnávají právě pracovní agentury starající se o nejen o jejich pracovní vytížení. Agentura pomáhá s vyřízením víza, povolení práce, ubytování, registrací na cizinecké policii, úřadu práce, do sociálního a zdravotního systému. Legální zaměstnávání cizinců totiž splňuje všechny atributy, jako zaměstnávání občana ČR.

1.5.5 Zahraniční pracovní agentury

Vzhledem ke komplikovanému a zdlouhavému vízovému procesu v České republice, dochází k importu ukrajinských zaměstnanců s vízy z jiných zemí EU. Situaci napomáhá volný pohyb osob po všech zemích Schengenského prostoru.

Délka vízového procesu pro Ukrajince např. v Polsku nepřekračuje 30 dní. V zemích bývalého Sovětského svazu jako Litva, Lotyšsko nebo Estonsko udělování víza pro Ukrajince má pouze formální charakter a obvykle nepřekračuje 14 dní. Pracovní agentury z těchto zemí operují na pracovním trhu celé EU včetně České republiky. Vzhledem k tomu, že zaměstnanci jsou evidováni jako zaměstnání v jiné zemi, jejich počet operujících na českém pracovním trhu je obtížně odhadnutelný.

Tento postup není nelegální, avšak přináší problémy s odvody sociálního a zdravotního pojištění na území ČR a stejně tak se zahraniční agentury neřídí minimální výši mzdy, délkou pracovní doby nebo předpisy o bezpečnosti práce.

1.5.6 Podnikání

Mnoho cizinců ze třetích zemí, Ukrajince nevyjímaje, nemají zájem o výkon práce, ale o samostatné podnikání, jež jim umožní ekonomicky a sociálně soběstačný život na území ČR. Mohou podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná tj. živnostník anebo jako právnická osoba.

Společnost s ručením omezeným patří k cizinci nejčastěji využívané právní formy.

Po předložení povolení k pobytu je založení živnosti pro cizince administrativně snadné, neboť se mohou volně pohybovat a podnikat. Problém nastává pouze u vázaných živností, kde mnohdy nestačí doložit doklady o vzdělání v oboru a je vyžadována certifikace nebo zkouška v ČR. (Štefko & Koldinská, 2013, s. 77)

Nejčastěji cizinci z třetích zemí zakládají společnosti obchodního charakteru a u osob samostatně výdělečně činných převládají služby a stavební práce.

1.5.7 Nelegální zaměstnávání

Specifický problém představují ti pracující cizinci, kterých zaměstnavatelé nenahlásí na úřadu práce. Kvůli tomu není možné získat přesný počet zaměstnaných, resp. ekonomicky aktivních migrantů, ať už Ukrajinců či pracujících z jiných zemí na českém pracovním trhu. Avšak je velkým rizikem pro pracující migranty, kteří nejsou nahlášeni do systému zdravotního a sociálního pojištění a pracují tzv. na černo, že jsou vystaveni vysoké nejistotě v případě úrazu, či zneužívání. (Kapoun, 2012, s. 51)

1.6 Víza a pracovní pobyty udělované Ukrajincům

Ukrajinská menšina v současné době představuje druhou nejpočetnější skupinu s cizí státní příslušností v České republice. Do povědomí většinové české společnosti se Ukrajinci v posledních letech zapsali především jako pracovníci v manuálních profesích a zdravotnictví, hledající v ČR uplatnění ve všech oborech s různou úrovní vzdělání.

1.6.1 Zastupitelské úřady a víza

Dlouhodobá zkušenosti se zaměstnanci z Ukrajiny, přinesla drobné změny ve vízové politice, jež má umožnit snadnější vstup na pracovní trh v České republice. Většina agendy žádosti o pracovní pobyty na území ČR spadala do jurisdikce velvyslanectví České republiky v Kyjevě. Pro urychlení vízové agendy byla otevřena další konzulární pracoviště ve Lvově a Charkově.

„Nejvíce žádostí o krátkodobé vízum podali na zastupitelských úřadech v roce 2020 státní příslušníci Ukrajiny (95 176 žádostí; 93 618 uděleno). O dlouhodobá pobytová oprávnění při vstupu do ČR požádalo v roce 2020 celkem 4 167 státních příslušníků Ukrajiny a 3 580 jich bylo uděleno.“ (MVČR, 2021) Což ukazuje na vysokou úspěšnost žadatelů.

1.6.2 Proces udělení víza

Dalším z pozitivních aspektů zjednodušující Občanům Ukrajiny proces získání víza do ČR bylo snížení částky v rámci bilaterální dohody na 35 EUR a v případě expresního vyhotovení stojí 70 EUR.

„Řízení o udělení víz k pobytu do 90 dnů (krátkodobých, schengenských) je upraveno Nařízením EP a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex). V případě ukrajinských občanů se dále aplikuje Dohoda mezi EU a Ukrajinou o usnadnění udělování víz.“ (Daněk, Vyškovská & Fojtíková, 2020, s. 72)

“Lhůty pro provedení vízové procedury Žádost o vízum k pobytu do 90 dnů je dle vízového kodexu obvykle vyřízena do 15 dnů, avšak ve výjimečných případech může být tato lhůta prodloužena až na 60 dnů. V případě ukrajinských občanů zde platí lhůta uvedená v Dohodě mezi EU a Ukrajinou o usnadnění udělování víz, která stanoví standardní délku

vízové procedury 11 na 10 kalendářních dnů, která však může být v jednotlivých případech prodloužena na 30 kalendářních dnů.” (MZV, 2021)

I přes skutečnost výše uvedené dohody urychlit řízení o udělení víz je praxe opačná a délka se pohybuje na nejzazší zákonné hranici a často bývá prodlužována. Zkušenosti potenciálních zaměstnanců ukazují, že na vízovou politiku je na Ukrajině navázáno velké množství prostředníků, ať už agentur či jednotlivců, kteří poskytují za úplatu své služby na internetu či v blízkosti konzulárního oddělení nebo vízových center. Tato skutečnost nepřispívá k důvěryhodnosti České republiky mezi občany Ukrajiny.

1.6.3 Ukrajinci podnikající na území ČR

Podnikatelskou činnost mohou cizinci provádět jako fyzické osoby nebo právnické osoby, přitom za zahraniční fyzickou osobu se zde považuje osoba, která nemá České občanství.

Nejvíce podnikatelů s cizí státní příslušností je z Ukrajiny. Tvoří 32,3 % všech podnikajících cizinců. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR evidovalo v roce 2021 celkem 102 422 podnikatelů cizinců, kteří měli registrováno 131 155 živnostenských oprávnění. Mezi podnikateli-cizinci bylo nejvíce státních příslušníků Ukrajiny 25 662.

Ukrajinci ovládají 12 581 společností s objemem základního jmění 2,4 miliardy korun. Podle podrobnějších dat podnikatelé z Ukrajiny nejčastěji ovládají společnosti s ročními tržbami nepřevyšujícími jeden milion korun.

Ukrajínští podnikatelé v ČR působí nejčastěji v následujících oborech činností:

- velkoobchod a maloobchod (23 %)
- činnosti v oblasti nemovitostí (21 %)
- stavebnictví (16 %),

- služby (14 % firem),
- zpracovatelský průmysl (7 %)

1.6.4 Programy pro zaměstnávání

Programy fungují jako nástroj výběru českých zaměstnavatelů a jejich zahraničních zaměstnanců, kterým je na základě splnění transparentních kritérií poskytováno přednostní zacházení při podávání žádostí o pobytová oprávnění na zastupitelských úřadech a další výhody.

- Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec je určený pro společnosti zaměstnávající vysoce kvalifikované pracovníky ze třetích zemí do hlavních tříd 1 až 3 CZ-ISCO : řídicí pracovníci; specialisté; techničtí a odborní pracovníci). Cílová skupina zahrnuje i zdravotnické pracovníky přičemž spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci. V této skupině bylo v roce 2020 zařazeno 164 občanů Ukrajiny.
- Program kvalifikovaný zaměstnanec je určený pro společnosti zaměstnávající středně až nízko kvalifikované zaměstnance (tj. pro cizince vykonávající profese zařazené do hlavní třídy 4-8 v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO, např. řidiči, svářeči, šičky, řezníci, montážní dělníci, pracovníci v automobilovém a chemickém průmyslu atd.). Tento program využilo v roce 2020 18 226 občanů Ukrajiny.
- Program klíčový a vědecký personál je určený pro investory, nově založené společnosti, start-upy, výzkumné organizace a technologické společnosti, jež mají zájem zaměstnat špičkové vysoce kvalifikované pracovníky z třetích zemí. Program je otevřen občanům všech těchto států, přičemž spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci. V tomto programu bylo v roce 2020 zaměstnaných 32 občanů Ukrajiny.

- Program Mimořádné pracovní vízum pro státní příslušníky Ukrajiny pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví je určený výhradně pro zaměstnavatele hledající méně kvalifikované i nekvalifikované pracovníky (zařazené do hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO 4 – 9) v sektorech uvedených v názvu programu a jeho cílovou skupinu tvoří pouze občané Ukrajiny. V roce požádalo celkem 95 zaměstnavatelů o zařazení celkem 696 ukrajinských pracovníků, nejvíce v lesnicko-dřevařském sektoru. (Drbohlav, 2015, s. 64)

Shrnutí

Česká republika stejně jako jiné země EU mají vzájemně otevřené pracovní trhy. Celkově nízká nezaměstnanost a ekonomický růst způsobují poptávku po zaměstnancích se zemí mimo Schengenský prostor.

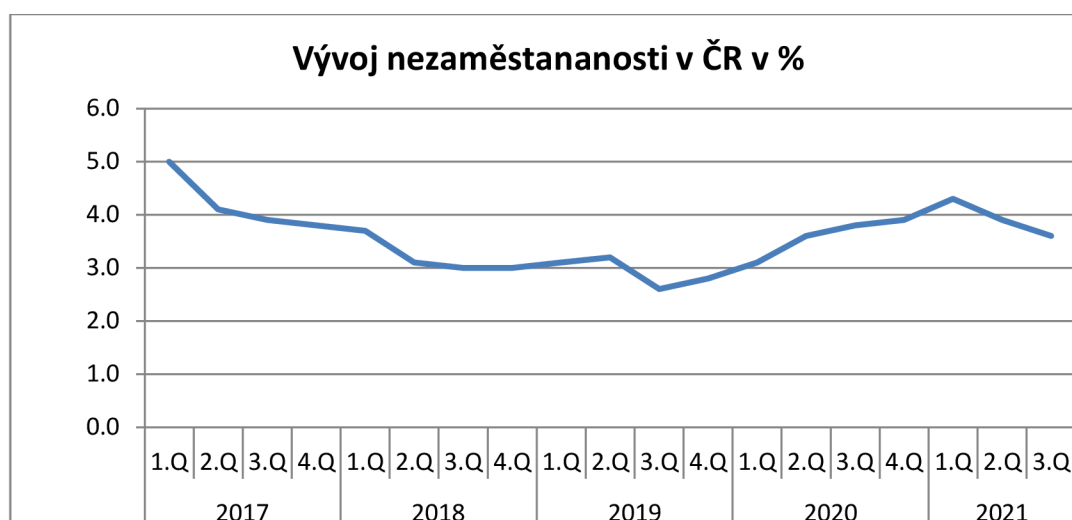
Cizinci třetích zemí mající zájem pracovat a pobývat na území České republiky musí projít systémem žádosti a vydání víza, a pokud má zájem pobývat na území déle, i procesem žádosti o pobyt. Cizinců z třetích zemí v ČR přibývá s tím, jak se stává atraktivní pro práci i podnikání.

Především občané Ukrajiny patří k nejpočetnější skupině nejen žadatelů o víza, ale také žadatelé o pobyt. Úspěšně na území ČR podnikají a patří mezi vyhledávané zaměstnance v českých firmách. Napomáhají jim k tomu zvýhodněné podmínky pro udělování víz a programy podporující zaměstnávání.

2 Český trh práce

Většinu zaměstnanců na českém trhu práce tvoří čeští občané následovaní občany Evropské unie a občany třetích zemí tj. zemí mimo EU. Česká republika patří mezi země s nejnižší nezaměstnaností v regionu střední Evropy a dlouhodobě se drží na úrovni 3%. „Na každém trhu práce je limit osob práceschopných, ale tzv. nezaměstnatelných. V České republice se hrance nezaměstnatelných osob pohybuje mezi 2,5-4,0% práceschopného obyvatelstva.“ (Pošta, Macáková & Pavelka, 2015, s. 47). Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR osciluje právě mezi těmito dvěma hodnotami, z čehož vyplývá, že na trhu práce je již minimum volných pracovních sil, což dokládá i níže uvedený graf č. 1.

Graf č. 1: Vývoj nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat MPSV

Vážným problémem na trhu práce v České republice nejen celkově nízký počet uchazečů o zaměstnání. „Dlouhodobě jsou postrádáni kvalifikovaní lidé s technickým vzděláním a vyučení řemeslníci. Poptávání jsou i zaměstnanci s nízkou kvalifikací vykonávající manuální práci především v zemědělství a lesnictví. Rozložení uchazečů o práci vykazuje

nerovnoměrnosti mezi regiony, kdy nejnižší bývá v Praze a Středočeském kraji a na opačné straně spektra jsou kraje Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký.“ (Pošta, Macáková & Pavelka, 2015, s. 27)

Firmy se snaží nedostatek zaměstnanců řešit automatizací výroby a některé i přesunem výroby do jiné země. Automatizace umožňuje přesun uvolněných pracovních kapacit v rámci firmy na jiné pozice. Zřídka se firma uchyluje k propouštění zaměstnanců s vědomím jejich nedostatku na pracovním trhu. Existují oblasti, kde automatizace není možná, anebo stále příliš finančně náročná např. zemědělství, stavebnictví nebo lesnictví.

2.1 Struktura zaměstnavatelských požadavků

Trh práce ovlivňuje práce podle MPSV poptávka firem po dělnických profesích, zejména ve zpracovatelském průmyslu a stavebnictví. V řadě regionů nadále trvá, i přes počínající útlum sezonních činností, zájem o sezonní pracovníky v zemědělství, zahradnictví, lesnictví a rybářství. Pracovníky hledají také třeba v živočišné a potravinářské výrobě a obchodu.

Z povolání, u nichž zaměstnavatelům postačuje základní vzdělání, bylo nejvíce pracovních příležitostí pro dělníky v oblasti výstavby, uklízeče, zedníky, svářeče, montážní dělníky výrobků a řidiče nákladních automobilů.

Tabulka č. 1: Pozice s nejvyšším počtem volných míst

Popis pracovní pozice	Počet volných míst
Dělníci v oblasti výstavby budov	28111
Montážní dělníci ostatních výrobků	22378
Obsluha vysokozdvíhových a jiných vozíků a skladníci	17536
Uklízeči a pomocníci v hotelích, administrativních, průmyslových a jiných objektech	14966
Řidiči nákladních automobilů, tahačů a speciálních vozidel	12877

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat MPSV

Z profesí vyžadujících střední odborné vzdělání s výučním listem byla poptávka tradičně nejvíce po zednících, svářečích, nástrojařích, obsluze zařízení na zpracování kovů, instalatérech a zámečnících.

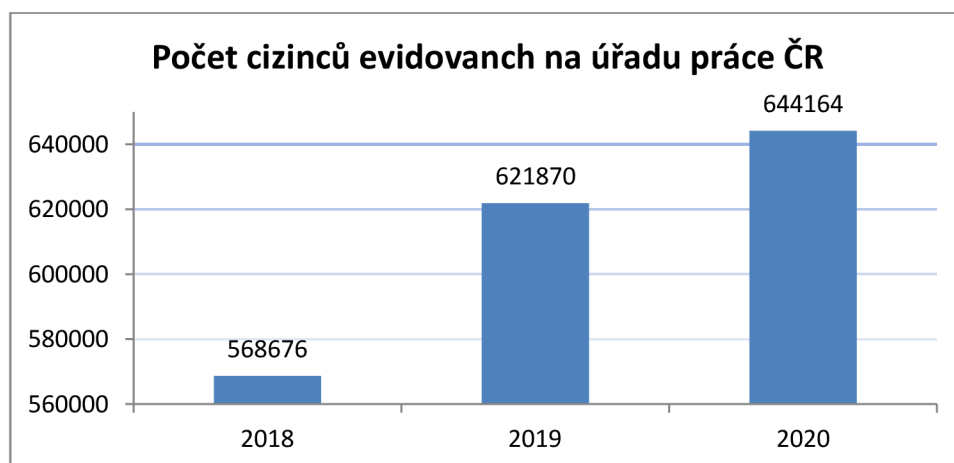
Zaměstnavatelé již nemají šanci nalézt vhodné zaměstnance, protože lidé mající zájem pracovat jsou zaměstnáni a nezaměstnaní jsou z pohledu úřadu práce „nezaměstnatelní“. Situace se pro firmy nevyvíjí pozitivně, neboť na trhu práce chybí cizinci.

2.2 Cizinci na českém trhu práce

V Česku obdrželo v roce 2020 pracovní povolení 644 tisíc cizinců. Je to rekordní počet, ale chybí ti, kteří pracovali na turistická víza. Příčinou jsou limity v povolenkách komplikující zaměstnavatelům a agenturám získávání víz pro potenciální zaměstnance. Výhled nepřináší pro pracovní trh v ČR dobré zprávy, dlouhodobě bude počet českých zaměstnanců klesat, tedy trend v nedostatku uchazečů o práci bude pokračovat. (České Noviny, 2021)

Firmy stále hlásí na úřady práce nedostatek volné pracovní síly, bez níž nejsou schopni dostát smluveným závazkům. Tento problém už dlouhodobě řeší zaměstnávání zahraničních pracovníků viz. graf č.2.

Graf č. 2: Vývoj počtu cizinců evidovaných na ÚP 2018-2020

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat MPSV

ÚP ČR vyhledává vhodného pracovníka z řad uchazečů o zaměstnání a teprve poté může takové místo obsadit cizinec z tzv. třetích států, a to při splnění podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti. Základní snahou tedy je aktivizovat domácí pracovní sílu a pouze v případě, že volné pracovní místo nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek pracovních sil obsadit jinak, může trh práce jako doplněk využít pracovní síly z tzv. třetích zemí. Takto nastavený systém umožňuje pracovní migraci správně řídit a případně flexibilně přizpůsobovat celkovému ekonomickému vývoji a s ním související poptávce na trhu práce. (Seznam, 2021)

Cizinci obsazují pozice, u nichž není mezi zájem majoritní společnosti, a tato místa bývají dlouhodobě neobsazená. V této situaci jsou cizinci pro zaměstnavatele jediným východiskem, jak pozici obsadit. Jedná se většinou o místa nízce honorovaná, manuálně náročná nebo u zaměstnavatelů se špatným ratingem.

Dnes už není trendem, že zaměstnávání cizinců přináší především snížení nákladů a zvýšení efektivity práce. Cizinci vyrovnávají především převis poptávky po pracovní síle. Přibývá volných pracovních míst, která nejde dlouhodobě obsadit zaměstnanci majoritní společnosti, byť mají pozitivní a klíčový vliv na růst ekonomiky. (Ljubiniene, 2021, s.62)

2.2.1 Podíl Ukrajinců na českém trhu práce

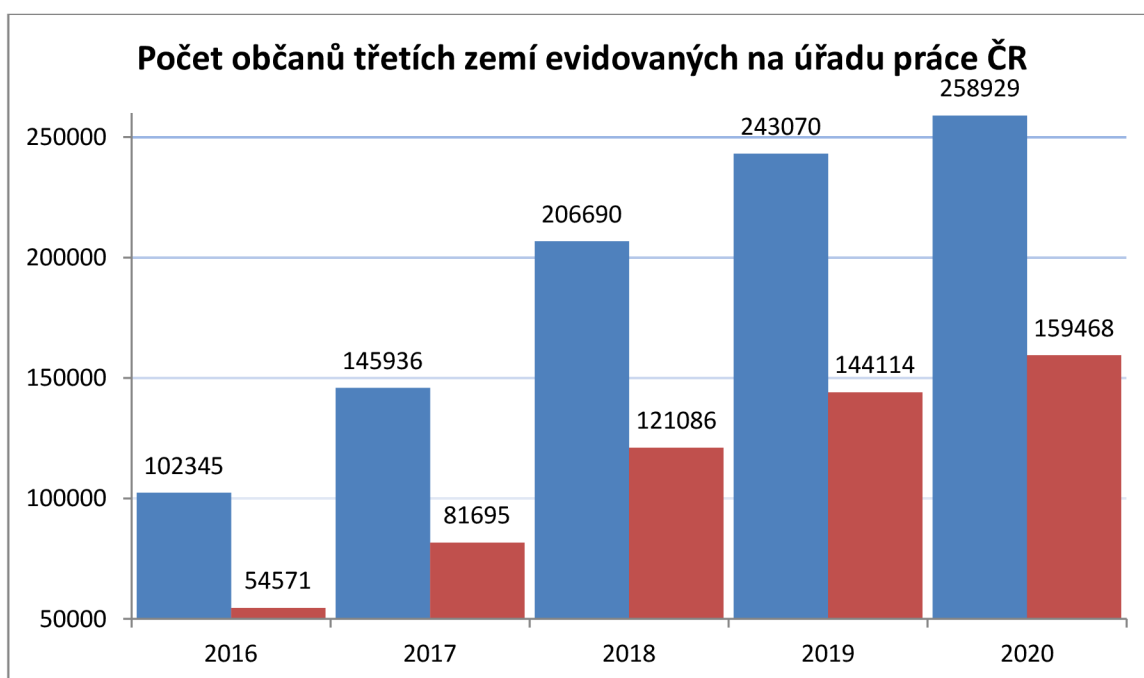
Ekonomická a politická situace v Ukrajině patří mezi hlavní faktory, proč její obyvatelé opouštějí rodnou zemi. Nízké výdělků pohybuje se kolem 10.000 Kč/měsíčně, vysoká nezaměstnanost a obtížná dostupnost práce vyvíjejí tlak na odchod za kvalitnějšími životními podmínkami.

Ukrajinci migrují za prací nejčastěji do zemí jazykově spřízněných, jako jsou Polsko, Slovensko a Česká republika, kde i za nekvalifikovanou práci obdrží mnohonásobně vyšší mzdu než za práci kvalifikovanou. Jistě, že

část Ukrajinců končí i na pracovním trhu tzv. vyspělých evropských zemí, ale většinou jako agenturní pracovníci polských nebo českých firem. (Newsbox, 2021)

Mezi tzv. třetími zeměmi patří Ukrajinci mezi nejpočetnější skupinu a za posledních 5 let jejich podíl pohyboval mezi 53% v roce 2016 až 62% v roce 2020 všech zaměstnaných cizinců. Níže uvedená tabulka ukazuje přesné počty na základě dat Českého statistického úřadu.

Graf č. 3: Vývoj počtu občanů třetích zemí evidovaných na ÚP 2016-2020

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

I v celkovém porovnání všech cizinců pracujících na českém pracovním trhu zaujímají významnou pozici hned za občany Slovenské republiky, kteří jsou nejpočetnější skupinou. Z dat ČSÚ vyplývá, že kromě Slovenska a Ukrajiny v posledních třech letech žádní cizinci nepřekročili počtem hranici 100.000 osob pobývajících na území ČR viz. tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Přehled zemí s nejvyšším počtem osob pobývajících na území ČR

Pozice	Země	2016	2017	2018	2019	2020
1	Slovensko	161559	177059	191818	201952	204294
2	Ukrajina	54571	81695	121086	144114	159468
3	Polsko	31355	39083	44896	46430	46567
4	Rumunsko	31522	39504	44099	44669	45363
5	Bulharsko	25784	31528	34543	35720	37145
6	Maďarsko	10766	15230	18051	18941	20350
7	Rusko	8290	11080	14597	16912	17236
8	Vietnam	6565	9805	12558	13935	14401

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Na rozdíl od občanů jiných zemí je hodnota růstu počtu zaměstnanců Ukrajiny mnohem dynamičtější a v porovnání s počtem Slováků vykazuje více než 10% nárůst každý následující rok.

Nová vlna imigrace ukrajinských občanů do české republiky a to především do Prahy, charakterizuje příliv lidí v produktivním věku, převažují mladí lidé (průměrný věk <40) a dobře vzdělaní. Do Prahy se přesunulo mnoho Ukrajinců především za účelem vzdělávání nebo pokračování ve studiu na Českých univerzitách.

2.2.2 Motivace Ukrajinců pracovat v České republice

Imigranti přicházejí kvůli perspektivnímu trhu práce a síti kontaktů. Kromě studentů se jedná především o ekonomické migranty, kteří přišli do české republiky pracovat.

„Faktory trhu práce:

- finanční benefity : tedy možnost výděleku vyšší mzdy než v místě původu. V některých případech bylo rozhodnutí o odchodu učiněno dokonce za dramatických okolností, jako útěk před válečným konfliktem.

- návrh agentury práce: pro některé imigranty je výběr místa poněkud obtížný, neboť lokace daná zprostředkovatelem práce. Imigranti ochotněji míří do míst, kde je např. agentura z Ukrajiny
- atraktivní pracovní nabídka: možnost nastoupit do uspokojivého zaměstnání přitahuje velké množství lidí hlavně do regionů kolem Prahy.“ (Drbohlav, 2015, s. 53)

2.2.3 Genderové rozdělení Ukrajinců pracujících na území ČR

Neméně zajímavým ukazatelem je rozdělení Ukrajinců pracujících na území ČR dle pohlaví. Je všeobecně známo, že za prací odcházejí především muži, ale ženy z Ukrajiny hrají velmi výraznou roli a to především v montážním průmyslu, zemědělství a zdravotnictví. (Bílý, 2018, s. 55)

Dle dat ČSÚ ke dni 31. 12. 2021 pracovalo na území 52,1% Ukrajinců mužů a 47,9% žen. Rozdíl není velký a mírně se přiklání na stranu mužů. Podíl Ukrajinek na území ČR kontinuálně roste od roku 2015. Mnoho žen odchází za prací s tím, že se o děti starají prarodiče nebo jiní rodinní příslušníci.

Ukrajinské ženy jsou všeobecně velmi samostatné, pracovité a často bývají jediné, které se finančně starají o rodinný rozpočet. Vysoká úroveň emancipace způsobuje, že přebírají zodpovědnost za fungování a často i mužskou roli v rodině. Především ve službách a zdravotnictví dosahují na pozice kompatibilní s českými občany i za stejných platových podmínek.

Shrnutí

České firmy rostou a s tím dochází ke zvyšující poptávce po zaměstnancích. ČR vykazuje jednu z nejnižších nezaměstnaností v EU a na

trhu práce dochází k nedostatku pracovních sil. Jedná se často o kvalifikované pracovní pozice související s průmyslem nebo stavebnictvím, kde je nedostatek pracovních sil nejcitelnější.

Obsazení volných pracovních pozic již nelze dosáhnout jinak, než zaměstnávání cizinců, v případě ČR ze třetích zemí a především z Ukrajiny. Ukrajinci pracují na všech úrovních, ale především v méně kvalifikovaných manuálních pozicích, kde najdou uplatnění jak muži, tak ženy.

3 Region Novojičínsko

Tento průmyslově a zemědělsky zaměřený region patří mezi okresy sousedící s průmyslovým centrem Moravskoslezského kraje – Ostravou. Byť nepatří mezi nelidnatější okres, jeho rozložení na pomezí hor a úrodných nížin, patří mezi vyhledávaný region pro život.

3.1 Obecné informace o regionu

Novojičínsko čili okres Nový Jičín se nalézá v Moravskoslezském kraji, což je převážně industriální oblast na severovýchodě České republiky. Na ploše o rozloze 882 km² žije 151.391 obyvatel (údaj ČSÚ z roku 2021) v 9 městech, 45 obcích a rozdělený do 5 oblastí viz obr. č. 1.

Obrázek č. 1: Administrativní rozdělení okresu Nový Jičín

Zdroj: Tematický atlas Moravskoslezského kraje (2021)

Region převzal jméno po největším městě na územním celku - Novém Jičínu, který je i správním městem regionu, do něhož spadají i následující města viz. tabulka č.3.

Tabulka č. 3: Počet obyvatel v jednotlivých městech okresu Nový Jičín

<i>Město</i>	<i>Počet obyvatel v roce 2021</i>
Nový Jičín	23565
Kopřivnice	21657
Frenštát pod Radhoštěm	10652
Studénka	9466
Příbor	8428
Bílovec	7387
Odry	7286
Fulnek	5561
Štramberk	3464

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Úsek regionu se rozkládá v Podbeskydské pahorkatině v části pohoří Beskydy, kde lze nalézt nejen příznivé podmínky pro turismus a sport, ale také dřevozpracující průmysl, který zpracovává vytěžené dřevo především ze smrkových porostů.

Kolem toku největší řeky regionu Odry, se rozkládá nížina Moravská brána vhodná pro pěstování potravinářky důležitých plodin. V tomto úseku regionu leží nejvíce zemědělsky obdělávaných ploch.

Průmysl se zaměřuje především na strojírenství, elektrotechnický a plastikářský průmysl. Kromě nadnárodních firem, které jsou největším regionálním zaměstnavatelem, lze najít i firmy s dlouhou tradicí jako výrobce plstěných výrobků.

Okres Nový Jičín protíná dobře dostupná železniční síť a Studénka leží přímo na hlavní vysokorychlostní železniční trati do Polska. Automobilové dopravní tepny křížící region a mají charakter dálničních tahů

do Polska a na Slovensko. Dálnice D1 z Prahy do Polska a stále budovaná D48 na Žilinu se staly páteří dopravní infrastruktury v regionu. Celá oblast je velmi dobře dopravně dostupná a většina měst leží na přivaděčích z těchto klíčových komunikací. (Pavlík, 2020, s. 18)

Právě dopravní dostupnost se stává klíčovým faktorem pro rozvoj firem na Novojičínsku. Prakticky v každém městě regionu lze nalézt velkou výrobní firmu využívající místní pracovní sílu a dobrou dopravní dostupnost.

3.2 Novojičínský trh práce

Pracovní trh v okrese Nový Jičín patří mezi stabilní s nízkou mírou nezaměstnanosti, která mírně osciluje vzhledem k ročnímu období a sezónním pracím. Významný vliv na trh práce v regionu má i dosažitelnost dotací z EU, zvyšování kvalifikace pracovní síly, rozvoj nebo zánik podniků. Ve všech městech Novojičínska lze nalézt velké zaměstnavatele, nejčastěji nadnárodní firmy nebo zahraniční investory do bývalých českých firem.

3.2.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost v ČR 2021 podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí mírně klesá a to na 3,7%. Podíl nezaměstnaných osob v prosinci 2020 vzrostl na 4 %, zatímco v roce 2020 dosahoval 3,8 % a rekordně nízká byla, byť v roce 2019 to bylo ještě 2,9 %.

Data potvrzují opětovné oživení ekonomiky, ale zároveň je podle z údajů MPSV vidět, že velký počet aktuálně nabízených pracovních pozic evidentně občany ČR jednoduše neláká a nemá o ně velký zájem. Významná část tuzemské nezaměstnanosti je patrně zcela dobrovolná.

Moravskoslezský kraj dlouhodobě patří mezi kraje s nejvyšší nezaměstnaností. Nejhorší situace je přitom na Karvinsku a Ostravsku. Tyto okresy tvoří z celkového počtu dvě třetiny nezaměstnaných. Podle statistik úřadu práce přitom podíl nezaměstnaných v kraji oproti dubnu mírně poklesl na 5,6 %. Na jedno volné pracovní místo připadají v kraji více než 3 lidé.

Okres Nový Jičín spolu s okresy Opava a Frýdek-Místek se naopak vyznačují nízkou nezaměstnaností na hranici celorepublikového průměru, nebo mírně pod ní. Tabulka č. zobrazuje aktuální situaci v jednotlivých okresech kraje k 31. 10. 2021. I přes průměrný podíl nezaměstnaných pracovní trh na Novojičínsku uchazečů na 1 volné pracovní místo je nejméně v celém kraji a to pouze 1,8, což znamená vysokou obsazenost pracovních pozic.

Tabulka č. 4: Evidování uchazečů o zaměstnání na konci měsíce října 2021

Okresy	Uchazeči o zaměstnání ve věku 15-64 let	Podíl nezaměstnaných osob [%]	Počet uchazečů na 1 VPM
Bruntál	4253	7,3	5,0
Frýdek-Místek	5145	3,7	2,9
Karviná	13481	8,5	9,6
Nový Jičín	3802	3,9	1,8
Opava	3961	3,5	3,0
Ostrava-město	14221	6,9	2,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat MPSV

V posledních dvou letech nedochází k velkému nárůstu nezaměstnaných, byť v roce 2019 byla nezaměstnanost v regionu Novojičínsko nejnižší. Základním ukazatelem pro posouzení fungování trhu práce je počet uchazečů o zaměstnání připadající na jedno volné pracovní místo. Čím víc se počet uchazečů blíží k číslu 1, tím lépe trh funguje. Ve sledovaném regionu je, dle níže uvedené tabulky č. 5, index počtu uchazečů na 1 pracovní místo je stále nízký, mírně nad celorepublikovým průměrem.

Tabulka č. 5: Vývoj vybraných ukazatelů nezaměstnanosti za okres Nový Jičín

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce	4793	3842	3245	3099	3822	3802
Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15–64 let)	4,40	3,55	3,07	2,97	3,76	3,89
Pracovní místa v evidenci ÚP	1804	2403	2939	2258	2115	2229
Uchazeči na 1 pracovní místo	2,66	1,60	1,10	1,37	1,81	1,82

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ÚP Nový Jičín

3.2.2 Struktura zaměstnavatelských požadavků

Největší zaměstnavatelé v okrese jsou zaměřeni především na automobilový a strojírenský průmysl. Významný podíl zaměstnanců pracuje v montážních dělnických profesích a k nim přidružených pracovních pozicích.

Tabulka č. 6: Nejvíce poptávané pracovní pozice v okrese Nový Jičín

Název pracovní pozice	počet VPM
Montážní dělníci ostatních výrobků	561
Obsluha zařízení na zpracování kovů	280
Svářeči, řezači plamenem a páječi	215
Seřizovači a obsluha obráběcích strojů (kromě dřevoobráběcích)	122
Zedníci, kamnáři, dlaždiči a montéři suchých staveb	88
Kuchaři (kromě šéfkuchařů), pomocní kuchaři	71
Montážní dělníci elektrických, energetických a elektronických zařízení	60
Pekaři, cukráři (kromě šéfcukrářů) a výrobci cukrovinek	55
Pracovníci ostrahy a bezpečnostních agentur	49
Uklízeči veřejných prostranství, čističi kanalizací a příbuzní pracovníci	43
Modeláři, formíři, jádraři a slévači ve slévárnách	43
Řidiči nákladních automobilů, tahačů a speciálních vozidel	41
Prodáváci v prodejnách	40
Uklízeči a pomocníci v hotelích, administrativních, průmyslových a jiných objektech	40

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ÚP Nový Jičín

Struktura neobsazených pozic kopíruje celorepublikový trend požadavků zaměstnavatelů vyjma dělníků ve stavebnictví. Hlavní příčku

v regionu obsadili montážní dělníci, kteří chybí prakticky ve všech velkých firmách.

3.2.3 Cizinci pracující v regionu

Okres Nový Jičín se počtem obyvatel řadí mezi druhý nejmenší okres hned za okresem Bruntál. Druhou pozici zaujímá okres i v počtu zaměstnávání cizinců viz. tabulka č. 7.

Tabulka č. 7: Vývoj počtu cizinců zaměstnaných v Moravskoslezském kraji

Okres	2018	2019	2020
Bruntál	6	829	845
Frýdek-Místek	4060	4325	4875
Karviná	5637	5973	5498
Nový Jičín	5688	6245	6154
Opava	1842	1936	1968
Ostrava - město	10195	10795	10614
<i>Celkem</i>	<i>27428</i>	<i>30103</i>	<i>29954</i>

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Potřeba obsadit volné pozice ve výrobních firmách, o něž neprojevili zájem občané ČR, otevřela možnosti k zaměstnávání cizinců. Rozšiřování strojírenské výroby a dodavatelů do automobilového průmyslu v posledních letech vyčerpalo trh práce s montážními dělníky, mechaniky elektronických zařízení a nástrojáři. Úřady práce se začaly mnohem více otvírat možnosti zaměstnávat cizince.

3.3 Rozložení pracujících Ukrajinců v regionu

Ukrajinci v regionu Novojičínska podnikají, pracují a mnozí i žijí s rodinami. Podílejí se výrazně na doplnění chybějící pracovní síly v mnoha profesích, ale také zakládají firmy nebo pracují jako OSVČ.

Byť by se dalo usuzovat, že Ukrajinci jsou velmi rozšířenou komunitou cizinců, podle údajů cizinecké policie, je k pobytu na území okresu Nový Jičín registrováno jen několik stovek Ukrajinců viz tabulka č. 8.

Tabulka č. 8: Počty Ukrajinců registrovaných k pobytu na území regionu Novojičínsko

roky	2015	2016	2017	2018	2019	2020
počet	124	154	179	208	317	455

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Policie ČR - Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Nový Jičín

3.3.1 Podnikající Ukrajinci

V regionu podniká, ve formě OSVČ nebo ve formě malých firem s kapitálem do 200.000Kč, 112 občanů Ukrajiny. Relativně malé číslo ještě neznamená, malý přínos.

Nejčastějším odborem podnikání je stavební průmysl, kde ve kterém podniká 41% Ukrajinců. Obvykle se jedná o zedníky, obkladače nebo montážní dělníky. Firmy podnikají i v oblasti montáže oken nebo zateplování domů.

Dalším oborem jsou služby s 32%, kde své uplatnění našly především ženy. Podnikají v úklidových službách, stravování a gastronomii, ale i ve výrobě drobného zboží. Poskytují úklidové subdodávky větším firmám, nemocnicím nebo supermarketům.

Zpracovatelský průmysl opět většinou ovládají muži a s 19% se většinou jedná o osoby zaměstnané u firem na OSVČ jako např. svářeči, elektromechanici nebo zaměstnanci specializovaných technických profesí.

Častým důvodem, proč Ukrajinci podnikají nebo pracují jako OSVČ je především dlouhodobé vízum, o něž lze opakovaně žádat na území ČR. Při splnění všech podmínek není obtížné získat dlouhodobé vízum nebo

přechodný pobyt a s dostatečným příjmem umožňuje i sloučení rodiny, což u krátkodobých pracovních víz není možné.

3.3.2 Pracující na základě zprostředkování práce pracovními agenturami

Novojičínsko svou velikostí paží mezi menší regiony, ale agentury práce se v něm velmi dobře realizují. Zajíímají na poradenskou činnost a vyhledávání zaměstnanců pro regionální zaměstnavatele. Většina agentur se nezaměřuje jen na občany ČR, ale také na cizince jako např. MANUVIA MORAVIA s.r.o., REAL JOB s.r.o., MEKO s.r.o., BUSINESS AREA s.r.o. atd. Podmínkou pro aktivity pracovních agentur na trhu práce je povolení Ministerstva práce a sociálních věcí.

Firmy v regionu využívají majoritně právě služeb pracovních agentur. Přenechávají administrativní zátěž na pracovní agentuře a využívají jen potřebný zdroj pracovní síly.

Většina Ukrajinců v zaměstnání přes pracovní agenturu vidí pracovní jistotu a podporu při vyřizování všech administrativních formalit, jak na území Ukrajiny, tak v ČR.

3.3.3 Ukrajinci zaměstnaní přímo u firem

Ukrajinci jsou v regionu jen zřídka trvale zaměstnaní přímo u zaměstnavatele bez zprostředkovatelské agentury. Podle informací z úřadu práce je takto zaměstnaných Ukrajinců v regionu cca 80. Jejich počet se v řádech jednotek mění. Stejně jako u podnikajících Ukrajinců mnozí si po několika letech požádali o sloučení rodiny a obvykle jsou v regionu zaměstnaní i rodinní příslušníci.

3.3.4 Ekonomické subjekty v regionu zaměstnávající Ukrajince

Novojičínsko patří v Moravskoslezském kraji k regionu s vysokým počtem výrobních firem. Prakticky v každé oblasti se nachází významná průmyslová zóna. Tato skutečnost ovlivňuje zaměstnanost v regionu. Firmy zaměstnávají více než 500 zaměstnanců.

Formou e-mailového nebo telefonického kontaktu byly získány informace o zaměstnávání Ukrajinců v níže uvedených firmách. Otázky byly následující:

1. Zaměstnáváte ve vaší firmě Ukrajince?
2. Jaký je jejich počet?
3. Máte kmenové zaměstnance nebo jsou zaměstnání jinou formou (agenturní zaměstnanci, OSVČ nebo jiná forma)?
4. V jakých pozicích obvykle pracují?

VARROC LIGHTING SYSTEMS s.r.o.

Firma je předním výrobcem světelné techniky pro automobily. Světlomety se v její pobočce nejen vyrábějí, ale provozují i aplikační vývoj a výzkum. Hlavním výrobním programem je výroba a montáž předních světlometů, zadních svítilen a elektronických řídicích jednotek pro přední evropské automobilky

Lokace: Šenov u Nového Jičína

Počet zaměstnanců:1500

Firma zaměstnává cca 10-15% agenturních zaměstnanců, jejichž struktura je proměnlivá, ale majoritně se jedná o Ukrajince. Přesné číslo nechtělo personální oddělení uvést, stejně jako další informace.

ON SEMICONDUCTOR Czech Republic a.s.

Společnost vyrábí komponenty pro energeticky úspornou elektroniku, která napomáhá globálnímu snižování spotřeby energií. Společnost nabízí ucelené portfolio polovodičových součástek a řešení, která mají široké využití v automobilovém průmyslu, komunikačních technologiích, počítačové technice, spotřební elektronice, průmyslové technice, LED osvětlení, lékařské elektronice, vojenství a letectví i v aplikacích pro napájení.

Lokace: Frenštát pod Radhoštěm

Počet zaměstnanců:1770

Na základě telefonického hovoru, ke dni 31. 12. 2021 bylo ve firmě zaměstnáno 88 osob z Ukrajiny. Pouze jeden zaměstnanec je tzv. kmenový a ostatní jsou agenturní zaměstnanci. Firma využívá služeb agentury již více než 10 let a se zaměstnáváním Ukrajinců (spíše Ukrajinek) mají velmi dobrou zkušenost. Vzhledem k tomu, že mají zájem o dobře zapracované zaměstnance se zkušeností pracovat ve specifickém (antistatickém) prostředí, mají Ukrajinci většinou zaměstnaneckou kartu na 2 roky.

ALLIANCE LAUNDRY CE s.r.o.

Český výrobce průmyslové prádelenské techniky značky Primus, UniMac, IPSO. Vyrábí průmyslové, profesionální pračky, sušiče a mandly (průmyslové žehliče), prádelny na klíč, projektování, dodávky a servis. Prádelny pro hotely, lázně, nemocnice, domovy důchodců, komerční i samoobslužné prádelny.

Lokace: Příbor

Počet zaměstnanců:750

Firma nezaměstnává žádné Ukrajince, pouze využívá služeb agentury, která tuto pracovní sílu nabízí. Jedná se většinou o pomocnou sílu do výroby

a skladu. Jejich počet osciluje na základě poptávek zákazníků od jednotek po dvě desítky.

VOP CZ s.p.

Strojírenský podnik specializující se na trhu na dva segmenty strojírenskou výrobu a výrobce vojenských zařízení. Strojní výroba se specializuje na produkci složitých svařenců a finálních celků s vysokou náročností na přesnost. V oblasti vojenských zařízení se profiluje jako dodavatel moderních vojenských zařízení a systémů převážně pro Armádu ČR a postupně rozvíjí svou činnost i pro zahraniční zákazníky

Lokace: Šenov u Nového Jičína

Počet zaměstnanců:850

Ukrajinci jsou nedílnou součástí výrobních týmů. Trvale zaměstnávají 11 osob z Ukrajiny v dělnických profesích na pozici svářeč, obráběč a montážní dělník, kteří získali tzv. zaměstnaneckou kartu. Kromě těchto zaměstnanců pracují ve firmě 4 OSVČ z Ukrajiny. Agenturní pracovníky zaměstnávají zřídka, neboť práce ve firmě je velmi specializovaná. Zacvičení a zapracování je dlouhodobý proces, na který agenturní zaměstnanci nemají dostatečně dlouhé vízum. Přesto využívají služeb agentur, které pro ně vyhledávají kvalifikované zaměstnance z Východní Evropy včetně Ukrajiny. Rádi by získali další zaměstnance, ale kvalifikovaná pracovní síla se přesouvá dále do Německa nebo Francie, kam odchází za nepoměrně lepšími platovými podmínkami.

TATRA TRUCK a.s.

Kopřivnická automobilka, známá pod značkou TATRA, se řadí mezi nejstarší automobilky světa a svou více než 170letou nepřetržitou činností. Nosným výrobním programem jsou těžká nákladní off-road vozidla

a automobily pro kombinovanou přepravu terén-silnice, které jsou v rámci zvyšujících se zákaznických požadavků neustále zdokonalovány.

Lokace: Kopřivnice

Počet zaměstnanců:1780

Firma připustila, že zaměstnává agenturní pracovníky i z Ukrajiny. Další detaily nebyli ochotni poskytnout.

SEMPERFLEX OPTIMIT s.r.o.

Semperflex Optimit je jedním z největších výrobců průmyslových a hydraulických hadic na světě a přibližně 90 % své produkce vyváží na zahraniční trhy. Portfolio zahrnuje vývoj, výrobu vysoce kvalitních hydraulických hadic pro průmyslové, těžební a další specializované použití. Leader v oblasti průmyslových hadic, ať se jedná o chemický průmysl, stavební průmysl, potravinářský průmysl nebo recyklaci.

Lokace: Odry

Počet zaměstnanců:870

Gumárenský průmysl je znám nedostatkem lidí pracujících v tomto těžkém pracovním prostředí. Firma přes agenturu zaměstnává cca 60 osob z Ukrajiny, především muže v dělnických profesích. I přes velký zájem ze strany firmy, většina Ukrajinců odpracuje jen několik měsíců a odchází. Cílem pro ně je především „si vydělat“ a po 3 měsících se vracejí domů. Jen některé ženy mají zájem o práci opakovaně. I přes nabídky pracovní karty a zaměstnání jako kmenových zaměstnanců, ani u Ukrajinců není o tuto práci zájem. V trvalém pracovním poměru jako kmenový zaměstnanec nepracuje ve firmě žádný Ukrajinec.

Velcí zaměstnavatelé jsou v regionu rovnoměrně rozvrstveni, Prakticky v každém městě a okolí s krátkou dojemností lze nalézt firmy s potenciálem zaměstnat více než 500 pracovníků. Firmy se specializují na montážní a strojírenské produkty, což odpovídá i poptávce po zaměstnancích a kopírují data za tabulky č. 6.

Další rozvoj firem nebo další investice narážejí většinou na regionální nízkou nezaměstnanost a nedostupnost nových zaměstnanců. Tato situace otvírá prostor pro zaměstnávání cizinců.

3.3.5 Ukrajínští zaměstnanci

Ve výše uvedené kapitole byli zmíněni největší zaměstnavatelé a agentury. Většina firem by měla velký zájem o zaměstnance z Ukrajiny, avšak region nepatří mezi vyhledávané. Na základě 4 volných rozhovorů s Ukrajinci zaměstnanými u firem v regionu Novojičínsko, lze najít společný faktor ovlivňující nízký zájem o práci zde. Rozhovorů se ochotně účastnili 3 muži a 1 žena zaměstnaní v regionu. V zájmu ochrany osobních údajů je uvedeno pouze jejich křesní jméno.

Jméno: **Anatolii S.**

Místo pobytu v UA: Charkov

Místo pobytu v ČR: Kopřivnice

Věk: 46 let

Zaměstnání: zaměstnanecké vízum na 2 roky

Pracuje zde, neboť jej tady poslala pracovní agentura, která pracovníky přeroděluje. Práce není náročná a po zaškolení ji vykonává už 8 měsíců. Cílem bylo získat co nejvíce 16 hodinových směn, aby byl co nejlépe finančně ohodnocen. Vzhledem k tomu, že zde nemá rodinu (ženu, dceru a syna) a nelze ji, s jeho typem víza, do ČR dostat, je jeho cíl pouze vydělat

peníze a vrátit se na Ukrajinu. Pracoval již v Pardubicích ve firmě Panasonic a v Praze u Amazonu, ale pouze na krátké 3 měsíční vízum. Podmínkou pro získání trvalejšího charakteru práce v jedné firmě bylo, že jej agentura umístí do firmy v Moravskoslezském kraji. Výhodou je, že se dobře zapracoval a v kolektivu i českých zaměstnanců našel mnoho přátel. Nejhorší je dojíždění do práce nebo za osobními záležitostmi. Z Kopřivnice do Frenštátu pod Radhoštěm to trvá velmi dlouho, spoje nenavazují a celá oblast mu přijde velmi izolovaná v porovnání z předchozími místy. Uvítal by, kdyby jim zaměstnavatel dal k dispozici nějaký prostředek pro přesun po okolí. Také úroveň ubytování je mnohem horší a najít i s kolegy podnájem za rozumnou cenu téměř nemožné. Ve volném čase nelze prakticky nic dělat a tak ve volném čase raději pracuje a pomáhá ve stavební firmě jednoho ukrajinského kamaráda. Využije svůj čas a ještě si vydělá nějaké peníze navíc. O pobyt a práci v regionu již příště nebude mít zájem.

Jméno: **Svitlana A.**

Místo pobytu v UA: Severodonetsk

Místo pobytu v ČR: Příbor

Věk: 33 let

Zaměstnání: zaměstnanec úklidové agentury

Druh pobytu: zaměstnanecké vízum na 3 měsíce

Pracuje v České republice poprvé a zaměstnává jí pracovní agentura Manuvia. Uklízí nejčastěji v obchodních řetězcích napříč celým regionem. Na místo úklidu je převáží zaměstnavatel, ale mimo práci musí používat místní dopravu. Bydlí s dalšími 3 kolegyněmi v jednom z pokojů pronajatého bytu a celkově jich tam žije 10. Na těch pár měsíců se to dá vydržet, ale déle by takto žít nechtěla. Pracuje cca 12 hod denně, a pokud nemá směnu, přivydělává si vytíráním společných prostor v obytných domech. Tuto práci

získala díky české kolegyni přes inzerát. Je pro ni velmi obtížné se pohybovat po okolí, neboť dopravní obslužnost v oblasti je velmi slabá. Příště by byla ráda, kdyby získala lépe placenou práci v Praze nebo okolí, kde podle informací od jiných Ukrajinek by si za stejnou práci vydělala cca 20-30% více než tady a i mnohem snadněji najde brigádu. Jejím cílem bylo přijet si do Česka vydělat peníze, neboť žije sama s matkou a 2 dětmi.

Jméno: **Oleh B.**

Místo pobytu v UA: Selo Lozova

Místo pobytu v ČR: Frenštát pod Radhoštěm

Věk: 31 let

Zaměstnání: lesní dělník

Druh pobytu: zaměstnanecké vízum na 2 roky

Doma na Ukrajině pracoval v zemědělství a také v lese při těžbě dřeva a stejnou práci vykonává i tady. V České republice je už potřetí a vždy pracuje v zemědělství nebo v lesnictví. Doma má ženu a 3 děti, které bydlí s jeho rodiči na farmě a také tam i pracují. Peníze vydělané v ČR používá na rozšíření farmy a obnovu mechanizace. Bydlet by tady nechtěl, ale za práci tady dostane cca 3x více než na Ukrajině. Je tady s ním i mladší bratr a bydlí spolu v 1 malém pokoji na ubytovně. Pracuje 8-16 hodin denně a to jak v práci, tak i na brigádě v živočišné výrobě. Pořídili si s bratrem staré auto, aby se rychle mohli přemísťovat mezi jednotlivými pracemi. Chtěli se dokonce přestěhovat z ubytovny, ale nenašli cenově příznivé ubytování. Tak zůstávají a svůj pobyt na ubytovně minimalizují pouze na přespání. Minule pracoval s bratrem na Vysočině a tam se jim líbilo mnohem víc, ovšem oni jsou tu kvůli penězům a těch bylo u minulého zaměstnavatele trochu méně.

Jméno: **Mykola H.**

Místo pobytu v UA: Pervomaysk

Místo pobytu v ČR: Bílovec

Věk:45 let

Zaměstnání: výrobní dělník

Druh pobytu: zaměstnanecké vízum na 2 roky

Pracuje ve výrobě kaučukových a gumových směsí, což je práce velmi fyzicky náročná. Pracoval již několikrát na stavbě v Praze a práce byla nejen méně náročná, ale i mnohem líp placená. Bohužel každé 3 měsíce se musel vracet na Ukrajinu a podstoupit kolečko ohledně víza znovu, což byla ztráta času i financí. Ve firmě pracuje i s manželkou a pracovní agentura jim vyřídila toto dvouleté vízum pouze za podmíněk, že oba nastoupí do této firmy. Manželka pracuje na oddělení konečné kvality a velmi dobře se zapracovala. Vzhledem k obtížnosti si najít ještě další brigádu, berou často směny navíc. Problém nastává, když mají každý jinou směnu, kdy nemohou jet spolu do práce. Tím, že bydlí mimo ubytovnu, musí se na pracoviště dopravit sami a manželka to zvládá velmi obtížně. Děti mají velké, dcera pracuje v Polsku a syn v Praze. Bydlí v pronajatém bytě s jiným manželským párem. V Česku se jim moc líbí a přemýšlí o tom, že by se tady usadili. Zájem mají o Prahu a okolí, kde by se chtěl věnovat opět práci ve stavebnictví. Jsou tam lepší výdělky, snazší najít vhodné ubytování a nějakou další práci, žije tam mnoho Ukrajinců a jsou tam i pravoslavné kostely. Jsou s manželkou velmi věřící a kontakt se stejně smýšlejícími lidmi jim chybí.

3.3.6 Ukrajinci a pracovní podmínky v regionu Novojičínsko

Výše uvedené kapitoly přinesly vhléd na zaměstnání Ukrajinců v regionu. Jak je zřejmé, firmy by o kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny

měly zájem. Na straně druhé, Ukrajinci nemají zájem v tomto regionu pracovat.

Firmy vnímají Ukrajince jako přínosné zaměstnance a mnohé z nich by měly zájem zařadit některé z nich i mezi kmenové zaměstnance. Většina velkých firem zaměstnává desítky Ukrajinců a uvítaly by další především na manuální pozice a kvůli zapracování i na dlouhodobá víza. Získat tyto víza je však velmi obtížné a tak používají především zaměstnance pracovních agentur, které jim poskytnou úplný servis včetně všech nezbytných zákonných procesů, ubytování a dopravy.

Ukrajinci pracující v regionu nemají zájem se vracet. Hlavním důvodem je finanční hodnocení, které je v jiných regionech ČR prokazatelně lepší. Cílem Ukrajinců je především vydělat si peníze, které mohou použít doma pro své rodiny a podnikání. Najít si případně druhou práci, jež by vykompenzovala rozdíl v příjmech, je obvykle obtížné v porovnání s jinými regiony.

Ukrajinská diaspora v regionu neexistuje a vzájemný kontakt je pro Ukrajince velmi důležitý. Příležitosti ke kontaktu jsou omezeny špatnými dopravními podmínkami, kdy autobusová i vlaková doprava v regionu není dostatečná.

Region prakticky nenabízí nic z běžného životního komfortu, hlavně pro zaměstnance s dlouhodobými vízy. Ubytování na ubytovnách má velmi nízkou úroveň a bez osobního automobilu je téměř nemožné se pohybovat po okolí.

Protože nemohou na území regionu žít životem blízcím se jejich běžnému standardu a s rodinou, není prakticky nic, vyjma peněz, co by je v regionu Novojičínsko udrželo. Toto je ztráta především pro firmy, které přicházejí o dobře zaučenou pracovní sílu a spolehlivé zaměstnance.

Shrnutí

Region Novojičínsko patří dlouhodobě k regionům se stabilně nízkou nezaměstnaností. Výrobní i zemědělské firmy rostou a pracovní sílu odčerpávají především průmyslové firmy v Ostravě a okolí.

Mnoho firem v regionu hledá pracovní sílu, která doplní jejich výrobní kapacitu, a tou mohou být právě občané Ukrajiny. Přes jasný zájem ze strany zaměstnavatelů, je počet zaměstnanců z Ukrajiny malý.

Ukrajinci pracují většinou přes agentury zprostředkující práci a jen zanedbatelný počet je zaměstnán přímo u zaměstnavatele. Podle počtu legálně zaměstnaných nebo podnikajících Ukrajinců lze usuzovat, že zájem o práci v regionu vykazuje nízké hodnoty. Příčiny lze najít především v relativně nízkém platové hodnocení a určitou izolovaností Ukrajinců od komunitního a společenského života.

Závěr

Schopnost Ukrajinců se rychle adaptovat nejen v práci, ale i v běžném životě, díky porobnosti jazyka, kulturním paralelám a blízké mentalitě, z nich dělá vyhledávanou pracovní sílu. Předpokladem je, že se zvýší počet zaměstnanců z Ukrajiny, kteří se stanou kmenovými zaměstnanci a časem dojde i sekundární sociální migraci členů rodiny. Integrace Ukrajinců do majoritní společnosti v České republice vykazuje úspěšný, rostoucí trend. V roce 2020 pobývalo legálně na území ČR 159 000 Ukrajinců. Předpokládá se vyšší počet, neboť mnoho z někteří mohou pobývat v ČR nelegálně.

Byl představen soubor podmínek umožňující cizincům legálně se pohybovat na českém pracovním trhu, jaké dokumenty a povolení k tomu potřebují. Česká republika umožňuje cizincům z třetích zemí několik možností jak na pracovní trh vstoupit a v roce 2020 jich bylo 644 000, kteří zde legálně pobývali. Druhy víz, pracovních pobytů a podmínek, které musí cizinec splnit, byly popsány v samostatné kapitole.

Dobré pracovní návyky, ochota pracovat i za velmi těžkých podmínek a schopnost brzy se dorozumět dělá z Ukrajinců zajímavý segment na pracovním trhu. Prakticky vyplňují převis poptávky zaměstnavatelů především ve stavebnictví (28 000 volných pracovních míst), Montážní průmysl (22 000 volných pracovních míst) nebo v logistice (17 000 volných pracovních míst). Většinu zaměstnávají agentury, ale osvědčené kvalifikované pracovníky firmy nabírají i jako kmenové zaměstnance. Vízový proces a podmínky pro zaměstnávání cizinců z třetích zemí jsou stále komplikované a tak mnoho Ukrajinců se vydá do České republiky s vědomím nelegálního zaměstnání. Nelegální zaměstnanci pracující na hranici existenčních příjmů se často stávají tzv. oběťmi obchodu s lidmi. Cizinecká policie se snaží tento druh zaměstnávání odhalit a postihovat.

Region Novojičínsko se dlouhodobě potýká s nedostatkem pracovníků, především v průmyslu a zemědělství. Jednou z příčin můžeme najít v relativně nízké nezaměstnanosti a také nízké platové atraktivitě, která vykazuje nižší hodnoty než v jiných regionech. Nezaměstnanost na spodní hranici okolo 3%, považují odborníci za limitní. Jedná se o občany, kteří ve své podstatě o trvalé zaměstnání nemají zájem.

Kvůli nízké nezaměstnanosti v regionu Novojičínsko je o zaměstnance z Ukrajiny vysoký zájem a v roce 2020 zde pracovalo 6154 občanů. I přes to, že číslo je v řádech tisíců, k pobytu bylo v regionu přihlášeno pouze 455 osob, většinou kmenových zaměstnanců, jejich rodin a podnikatelů. Většina zaměstnaných lidí jsou totiž agenturní zaměstnanci. Region není pro Ukrajince atraktivní z mnoha důvodů. Především pracovní ohodnocení je v řádech desítek procent nižší než jiných regionech. Zajištěné bydlení, sociální zajištění, dopravní obslužnost nebo možnosti jiného využití volného času region téměř nenabízí.

Za samostatnou kapitolu by mohlo být označeno komplikované vízové řízení a délka pracovního víza. Hlavně krátkodobá víza pouze na 3 měsíce jsou kvůli nezbytně nutné době k zapracování nepopulární. Zaměstnavatelé by měli zájem o zaměstnance z Ukrajiny i na specializovaných pozicích, ale délka zapracování je v řádech měsíců a u krátkodobých víz nelze zapracování docílit. Byť mohou využít například zaměstnaneckých víz na 2 roky nebo modrých karet, přesto jen minimum přímých zaměstnavatelů této možnosti využije. Nejvíce zaměstnanců regionálních firem jsou poskytnuti agenturami pro zprostředkování práce.

Ukrajinci jsou velmi sociálně aktivní a možnosti stýkat se v komunitě nebo sdílet zkušenosti je důležitá. Ukrajinská diaspora v regionu Novojičínsko neexistuje a Ukrajinci se cítí izolovaní. Také případné sloučení

rodiny by mohlo na pracovní trh přivést pracovní sílu v podobě partnera nebo partnerky.

V době, kdy je dokončována tato práce začala na Ukrajině válka s Ruskem a do České republiky přichází tisíce Ukrajinců utíkajících před boji na svém území. Mnozí z nich po zaregistrování projevili zájem o zařazení do evidence uchazečů o práci s cílem získat zaměstnání.

Vzhledem k tomu, že většina uprchlíků jsou ženy s dětmi, předpokládá se změna rozdělení zaměstnanců z Ukrajiny podle pohlaví a počet pracujících žen se zvýší na hodnotu překračující počet mužů.

Cílem úřadů v ČR je přerozdělení uprchlíků do všech krajů a regionů. Očekává se, že Moravskoslezský kraj a potažmo i region Novojičínsko bude mít možnost nabídnout práci Ukrajincům hledajícím azyl. Tato skutečnost změní podíl i počet Ukrajinců pracujících v regionu Novojičínsko.

LITERATURA A ZDROJE

1. BÍLÝ, Jiří. *Migrace - osudová otázka pro Českou a Slovenskou republiku?*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2018. ISBN 978-80-7556-029-2.
2. DANĚK, Matěj, Magdaléna VYŠKOVSKÁ a Jaroslava FOJTÍKOVÁ. *Zaměstnávání cizinců na území České republiky*. Olomouc: ANAG, 2018. ISBN 978-80-7554-269-4.
3. DRBOHLAV, Dušan, ed. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku: migrace - remittance - (rozvoj)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2995-7.
4. FEDYUK, Olena a Marta Kindler, *Ukrainian Migration to the European Union: Lessons from Migration Studies*. New York: Springer, 2016. ISBN 978-3-319-41774-5.
5. JOUZA, Ladislav, Marta ŽENÍŠKOVÁ a Marie SALAČOVÁ. *Agenturní zaměstnávání*. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-126-9.
6. LJUBINIENÉ, Vilmanté, ed. *Migration culture: a comparative perspective*. New York: Springer, 2021. ISBN 978-3-030-73013-0.
7. KAPOUN, Radek. *Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-755-3.
8. PAVLÍK, Marek. *Regiony budoucnosti: spolupráce, bezpečí, efektivita : inspirace pro rozvoj měst a regionů s příklady dobré praxe*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-1310-1.
9. PICHRT, Jan. *Agenturní zaměstnávání v komplexních souvislostech*. Praha: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-481-0.

10. PÍTROVÁ, Lenka. *Aktuální právní aspekty migrace*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-162-5.
11. POŠTA, Vít, Libuše MACÁKOVÁ a Tomáš PAVELKA. *Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR*. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.
12. SKŘEJPEK, Michal, Petr BĚLOVSKÝ a Kamila STLOUKALOVÁ, ed. *Cizinci, hranice a integrace v dějinách*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-62-9.
13. ŠTEFKO, Martin a Kristina KOLDINSKÁ. *Sociální práva cizinců*. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-464-3.
14. TOMŠEJ, Jakub. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-648-1.
15. TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ, ed. *Vybrané aspekty života cizinců v České republice*. Praha: VÚPSV, 2010. ISBN 978-80-7416-067-7.
16. *Život cizinců v ČR v letech 2020*, Praha: Český statistický úřad, 2021-. Souborné informace. ISBN 978-80-250-3176-6.

Internetové zdroje

1. Nezaměstnanost v Česku klesla na nejnižší hodnotu od začátku pandemie | newsbox.cz. Zprávy newsbox.cz | Novinky aktuálně z domova i ze světa [online]. Copyright © 2022 [cit. 15.11.2021]. Dostupné z: <https://newsbox.cz/zpravy/nezamestnanost-v-cesku-klesla-na-nejnizsi-hodnotu-od-zacatku-pandemie-zl1zahgq>
2. Nezaměstnanost v Česku v září klesla na 3,5 procenta | ČeskéNoviny.cz. České noviny | ČeskéNoviny.cz [online]. Copyright © Copyright 2022 ČTK [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-cesku-v-zari-klesla-na-3-5-procenta/2098728>

3. Vybrané typy pobytů na území ČR - (Bezpečná práce, SIMI books). 301 Moved Permanently [online]. Copyright © 2014 [cit. 12.12.2021]. Dostupné z: <https://migrace.com/bx/cs/1/2>
4. Nezaměstnanost dál klesá. Hlad po pracovnících neukojili ani noví absolventi - Seznam Zprávy. Seznam Zprávy [online]. Copyright © 1996 [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nezamestnanost-dal-klesa-hlad-po-pracovnicich-neukojili-ani-novi-absolventi-176382>
5. Kdo je občan třetí země? - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 16.12.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-obcan-treti-zeme.aspx>
6. Vízové informace | Velvyslanectví České republiky v Kyjevě. [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/kyiv/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cestu_a_pobyt_ceska/index.html
7. Roční zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců v České republice za roky 2001-2020 - Aktuální informace o migraci. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 16.01.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/rocnizpravy-osituacivoblastimigraceaintegracecizincuvceske-republice-za-roky-2001-2020.aspx>

SEZNAM ZKRATEK

atd.	a tak dále
CZ-ISCO	Česká národní klasifikace zaměstnání
ČR	Česká republika
ČSU	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
např.	Například
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
UA	Ukrajina
ÚP	Úřad práce
ZK	Zaměstnanecká karta

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Administrativní rozdělení okresu Nový Jičín.....	32
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj nezaměstnanosti v ČR.....	24
Graf č. 2: Vývoj počtu cizinců evidovaných na ÚP 2018-2020.....	26
Graf č. 3: Vývoj počtu občanů třetích zemí evidovaných na ÚP 2016-2020.....	28

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Pozice s nejvyšším počtem volných míst.....	25
Tabulka č. 2: Přehled zemí s nejvyšším počtem osob pobývajících na území ČR.....	29
Tabulka č. 3: Počet obyvatel v jednotlivých městech okresu Nový Jičín	33
Tabulka č. 4: Evidování uchazeči o zaměstnání na konci měsíce října 2021.....	35
Tabulka č. 5: Vývoj vybraných ukazatelů nezaměstnanosti za okres Nový Jičín.....	36
Tabulka č. 6: Nejvíce poptávané pracovní pozice v okrese Nový Jičín.....	36
Tabulka č. 7: Vývoj počtu cizinců zaměstnaných v Moravskoslezském kraji.....	37
Tabulka č. 8: Počty Ukrajinců registrovaných k pobytu na území regionu Novojičínsko	38